

TIBBIY LABORATORIYA VAZIFALARI

Toshkent tibbiyot akademiyasi talabasi

Kamolova Sevinch Abduqayumovna

Annotatsiya: *Tibbiy laboratoriya kasallikni tashxislash va davolash uchun muhim bo'lgan maslahatlarni beradi. Tibbiy laboratoriya olimlari ushbu maslahatlarni klinik laboratoriyalarda qon va tana suyuqliklarini diagnostik tekshiruvdan o'tkazish orqali olishadi. Bu belgilar inson tanasida mavjud. Ma'lumki, yechim izlayotganda, uning sababini aniqlash kerak. Tibbiy laboratoriya fanlari shifokor ko'rsatmasi bo'yicha testlarni o'tkazish orqali kasallik yoki jarohatlarga yechim va muqobil usullarni izlaydi.*

Kalit so'zlar: *klinik laboratoriyalar, klinik qon testi, gematologik, immunologik va biokimyoviy testlar va sitologik tekshiruvlar.*

KIRISH

Har qanday sog'liqni saqlash muassasasida testlarni o'tkazish uchun mo'ljallangan maxsus tibbiy laboratoriya mavjud bo'lib, u tibbiy tadqiqotlarni osonlashtiradi, uning yordamida kasallik tashxisini aniqlaydi shuningdek, terapiya natijalarini, bemorning sog'lig'ining yomonlashishini yoki yaxshilanishini nazorat qiladi - bular tibbiy laboratoriyaning vazifalari hisoblanadi.

Ko'p odamlar oddiygina laboratoriyalar ishiga kirmaydilar va laboratoriyada olib borilgan har qanday tadqiqotlar ularga noma'lum bo'lib qolmoqda, ammo shifokorlar uchun ushbu tadqiqotlar natijalari optimal tashxis qo'yish, kasallikni davolash va bemorning ahvolini prognoz qilish uchun muhimdir.

ASOSIY QISM

Tibbiy laboratoriyaning maqsadi turli xil tadqiqot usullarini o'tkazishdir, masalan, klinik qon testi, gematologik, immunologik va biokimyoviy testlar bilan bir qatorda laboratoriyada sitologik tekshiruvlardan tashqari serologik va mikrobiologik tekshiruvlar ham o'tkaziladi. Tug'ruqxona klinikalarida maxsus tadqiqotlar olib boriladigan maxsus laboratoriyalari mavjud. Biroq, yirik tibbiyot muassasalarida o'zlarining markazlashtirilgan laboratoriyalari mavjud bo'lib, ularda avtomatik ravishda ishlaydigan murakkab uskunalari o'rnatiladi, bu esa aniqroq tashxisni kafolatlaydi.

Laboratoriya tekshiruvlari natijalarini olgach, shifokor tashxisni oldindan aniqlab, bemorga ishonchli davolanishni buyurishi va belgilangan terapiya samaradorligini kuzatishi mumkin, chunki laboratoriya ma'lumotlarining ishonchliligi tufayli yuqori sifatli tibbiy yordam ko'rsatiladi. Laboratoriya tekshiruvlarini o'tkazish uchun asos qat'iy ilmiy asoslar bilan birga sifat nazorati hisoblanadi, ammo bu tadqiqotlarga qo'shimcha ravishda optimal tashxis va keyingi retseptlar uchun davolovchi shifokorning tajribasi, bilimi va professionalligi ham talab qilinadi. To'g'ri tashxis uchun va keyingi davolanish, laboratoriya ma'lumotlari juda muhim, ammo faqat boshqa tekshiruvlar, tekshirish, so'roq qilish va

bemorni kuzatish bilan birga, ko'plab laboratoriya tadqiqotlari tufayli, ilgari o'rganilmagan kasalliklarning ko'pchiligi va afsuski, OITS, saraton, skleroz va boshqalar kabi hali davolab bo'lmaydigan kasalliklarning rivojlanish va diagnostika mexanizmi nihoyat amalga oshirildi.

Biroq, zamonaviy eksperimental biologiya va tibbiyotning harakatlantiruvchi kuchi sifatida laboratoriya tadqiqotlariga tayangan holda tajribalar o'tkaziladi. Zero, hozirda davolab bo'lmaydigan kasalliklarni davolash uchun yangi dori vositalarining paydo bo'lish ehtimoli yaqin kelajak masalasidir va bularning barchasi tibbiy laboratoriyalarning zamonaviy imkoniyatlari tufayli mumkin bo'ldi.

Laboratoriya tekshiruvlarining turi bevosita tibbiy laboratoriyalarning turlariga bog'liq. Misol uchun, bakteriolog talabalar immunitet bilan bir qatorda biologik diagnostikani ham o'rganishadi. Virusologik laboratoriya - bu viruslar keltirib chiqaradigan kasalliklarni diagnostikasi, virusli preparatlar - vaktsinalar, shuningdek, immun zardoblar ishlab chiqarish bilan bir vaqtda, parazitologik laboratoriya esa diagnostik tadqiqotlar orqali invazyalarni aniqlashga intiladi, gelmintologik usullar - tibbiy laboratoriya funksiyalaridir

Sitologiya laboratoriyasining maqsadi biopsiya materiallarini o'rganishdir, ko'pincha bu muassasalar onkologiya klinikalarida joylashgan. Sud-klinik laboratoriyaning alohida maqsadi, bu erda biologik dalillar butun bir qator chora-tadbirlar yordamida amalga oshiriladi. Patologiya laboratoriyasida bemorning o'limining sababi ponksiyon materialini tahlil qilish yoki aspiratsion biopsiya yordamida aniqlanadi. Sanitariya-epidemiologiya

stantsiyalarida atrof-muhitni o'rganish maqsadida sanitariya-gigiyena laboratoriyalari mavjud.

Laboratoriya tekshiruvlari natijalari va birinchi navbatda kasallikni tashxislash va tegishli terapiyani tayinlash juda muhim rol o'ynaydi. Bundan tashqari, test natijalaridan foydalanib, individual davolash usuli aniqlanadi. Laboratoriya tekshiruvlari orqali ko'plab kasalliklar erta bosqichda tan olinadi, bu ijobiy prognozga katta hissa qo'shadi. Qon testlari yordamida siz bemorning aniq holatini belgilashingiz va tanadagi ko'plab patologiyalarni aniqlashingiz mumkin. Ushbu maqsadlar uchun takroriy qon testlari buyuriladi.

Tibbiy laboratoriyada quyidagicha testlar o'tkaziladi - immunologiya usulidan foydalanilganda, laboratoriya testlari antigenik o'zaro ta'sirga asoslangan. Ushbu usullar yordamida bemorning tanasida parazitlarning mavjudligi aniqlanadi, yuqumli kasalliklar, gormonal kasalliklarning mavjudligi, shuningdek, boshqa patologiyalarga, shu jumladan allergiyaga moyillik aniqroq aniqlanadi. Ushbu tahlil orqali Rh va qon guruhi aniqlanadi, garchi bemorning qon guruhi va Rhni aniqlash gematologik tadqiqotlar deb ham ataladi. Polimer zanjiri reaksiyasiga asoslangan molekulyar biologiyaning laboratoriya tadqiqotlari yordamida DNK hujayralari tahlil qilinadi, bu gepatit va OIV infeksiyasining mavjudligini aniqlaydi.. Mikroskopdan foydalanish materialni hujayra darajasida o'rganish imkonini beradi - bu tahlil sitologik deb ataladi. Tadqiqot natijasi tanadagi saraton hujayralarini aniqlash, otoimmün kasalliklarni tashxislash va yallig'lanish tabiatining ayrim patologiyalari bo'lishi mumkin. Maxsus laboratoriya tekshiruvi bemorning tanasida gelmintlar yoki oqadilar mavjudligini aniqlashi mumkin - bu allaqachon parazitologiya sohasi. Toksikologik tekshiruv toksinlar va begona moddalarning izlarini aniqlaydi.

Biroq, ulardan ko'ra ko'proq biokimyoviy tadqiqotlar laboratoriyada o'tkaziladi, uning vazifasi qon zardobidagi oqsil darajasini yoki nafaqat qon oqimidagi, balki siydikdagi glyukoza miqdorini aniqlashdir. Ushbu testlar yordamida jigar va endokrin bezlarning ishi - qalqonsimon bez tekshiriladi., buyrak usti bezlari, oshqozon osti bezi. Laboratoriya tekshiruvlarini baholashni aniqlashtirish uchun testlar har kuni skanerlash sharti bilan maxsus jadvalda qayd etiladi, chunki testlarni bunday nazorat qilish davolovchi shifokor uchun, ayniqsa jiddiy jarrohlik aralashuvi bo'lsa, juda muhimdir. Shifokor uchun laboratoriya tekshiruvlari natijalaridagi norma va patologiyani bilish muhim va yuqoridagilardan ko'rinib turibdiki, aniq laboratoriya diagnostikasi barchamiz uchun va

tibbiyot rivoji uchun qanchalik muhim. Aniq laboratoriya tekshiruvlari orqali bemorlarning ko'plab hayoti saqlanib qoldi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. «Клиническая оценка результатов лабораторных исследований»//Г. И. Назаренко, А. А. Кишкун. г. Москва, 2005 г.
2. «Медицинская микробиология, вирусология, иммунология»/Учебник (4-е изд.)//Л.Б. Борисов. М.: «МИА», 2005 г. — 736 стр. ISBN 5-89481-278-X.
3. Клиническая лабораторная аналитика. Основы клинического лабораторного анализа В.В. Меньшиков, 2002 .
4. https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_medicine